

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . 4 frt. | Félévre . . . 2 frt.

Az „Erdélyi Gazda” előfizetőinek a „Méhészeti Közlöny” is megküldetik ingyen.

Az erdélyi gazdasági egyesület tagjai a „Méhészeti Közlöny”-nyel együtt ingyen kapják.

Az erdélyrészi méhészegylet tagjai egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 krral fizethetnek elő.

Külön a „Méhészeti Közlöny”-re előfizetni nem lehet.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZÁM.

Ide intézendők úgy a lap szellemi részét illető közlemények és hirdetések, valamint az előfizetések és hirdetési pénzek is.

Hirdetések és mellékletek a legolcsóbb árak mellett vétetnek fel.

Kéziratok nem adatnak vissza.

TARTALOM.

A gazdasági egyesületek és szövetkezetek. Gróf Schweinitz Gyulától.

Allatbiztosítás. Hajnal Józseftől

A talaj mélyítés. Sz. P.-től.

A nemzetközi gabona-üzletről. E—s.

Egyleti élet.

Az udvarhelymegyei gazdasági egyesület 9 éves működéséről

Az erdélyi gazdasági egyesület állattenyésztési és kiállítási szakosztályának ülése decz. 4-én.

Irodalom.

Erdélyi képes naptár (Stein János).

Vegyes közlemények.

Személyi hír (Gróf Bethlen András) Osi vetések állása.

Bejelentett állatok. A brassó-háromszéki helyi érdekű vasut. A szövetkezeti ügy Németországban.

A hamu trágyaértéke. Gyümölcs bejelentés. A tej megvizsgálása. Igen öreg borok javítása Hegyi rétek trágyázása. Tata-Tóvárosi magyar Sport-Fluid

Piaczi értesítő.

Nyiltér.

Gazdasági egyesületek és szövetkezetek.

I.

Gróf Schweinitz Gyula úr a gazdasági egyesületek organizációjára vonatkozólag még a múlt évben egy javaslatot adott be az erdélyi gazdasági egyesülethez, melyet az év elején lapunkban közöltünk. Miután az erre vonatkozó alapszabály-tervezetek a földmiv. ministerium által kinyomtatva, közelebből ezen gazdasági egyesületnek megküldettek s ez viszont szétküldötte az ezen ügyet tárgyalandó bizottságnak; az ez iránti tanácskozások e hó 12-én az erdélyi gazdasági egyesület irodájában megkezdődnek.

Időközben azonban gr. Schweinitz úr javaslatában némi módosításokat eszközölt, a melyeket a már ismert javaslat kiegészítésére az alábbiakban közlünk:

A gazdasági egyesületek organizációjára vonatkozó, még az elmúlt évben (1890-ben) az erdélyi gazdasági egyesülethez beadott javaslatomat a következőkkel kívánom kiegészíteni, illetőleg módosítani. Meg lévén győződve arról, hogy a gazdasági egyesületi élet az általam javasolt *járásai egyesületek* által gyorsabban létketővé válnék, de másrésztől tudva, hogy ilyen egyesületek létrehozása nehézségekbe ütközik és költséggel is járna, a cél elérésére a következő módot van szerencsém a t. igazgató-választmányának ajánlani.

1. Ugyanazon (megyei) gazdasági egyesületnek egy járásban lakó tagjai, mindenütt, a hol ez csak kivihető, *járásai bizottsággá* — Correspondens-Bureaux — alakulnak, járásuk sajátos érdekeinek előmozdítására és képviselésére.

2. A járási bizottságok maguknak elnököt és jegyzőt választanak s ez utóbbi egyszermind a pénzügyeket is vezeti.

3. A járási bizottságok üléseiket, tanácskozásait a szolgabírói székelyen, vagy esetről-esetre megállapított más helyen tartják; az elnök különben felhatalmaztatik oda hívni össze a tagokat a tanácskozásra, a hová bizonyos esetekben szükségesnek tartja.

4. A községi lelkészek, jegyzők, gazdasítztek és az illető járásban lakó valamennyi arra való birtokos felszólítandó lenne, a járási bizottságok elnöksége és tagjai által, hogy a megyei gazd. egyesület tagjai sorába lépjenek; a hol kilátás van, hogy ugyanegy járásból többen lépne a tagok sorába, a tagsági díj leszállítandó lenne olyformán, hogy 2—5 járási tag egy egyleti tag díját fizesse; az ilyen tagok nem lennének választók és választhatók és együttesen (a 2—5 együtt) élveznék egy egyleti tagnak járó kedvezményeket, például az egyleti lapot.

5. A járási bizottságok tanácskozásuk alapján óhajaikat, bajaikat és javaslataikat az illető (megyei) gazd. egyesület igazgató választmányának tudomására hozzák.

A királyhágón tuli, tehát az erdélyi gazdasági egyesületeknek egy szövetkezetben kellene egyesülniök, közös érdekeik ápolására és megvédésére; ugyanezt kellene tenniök Dunán inneni és Dunán tuli, valamint a Tiszán inneni és Tiszán tuli egyesületeknek is.

Ez az öt szövetkezet pedig „Országos szövetkezet”-é egyesülne, melynek Budapest lenne a székhelye és a mely a gazdasági egyesületek mai szövetsége helyébe lépne az egész ország gazdasági viszonyainak megfelelő organizációval, mely esetben céljának a mostani szövetkezetnél bizonyára jobban megfelelné.

Franciaországban a „Conseil General d'agriculture”-ra támaszkodik szakügyekben a gazdasági és kereskedelemügyi ministerium, mely szervezet azonban nem felel meg egészen a mi viszonyainknak.

Ez a Conseil General áll 100 tagból, kiknek egy része kineveztetik, más része választatik; az egyes Arrondissementek gazdasági ügyeit a „Chambre consul talive d'agriculture”-ek szolgálják; a Commes agricoles-ek pedig szabad egyesületek.

A „Conseil General d'agriculture”-ban Franciaország egyes vidékei bizonyára képviselve vannak, a gazdasági képviselő azonban mégis nélkülözi a tagoltságot ama szervezetét, mely például Poroszországban, Szászországban és Würtembergában az idők folyamán létesült. Poroszországban a gazdasági egyesületi élet igen jó alapon indult fejlődésnek s ma már élénken létket s gazdag hajtásaival az egész államot beárnyékolja.

A legszűkebb körű helyi érdekek fölkarolására és képviselésére a „hocál”- és „Kreis Vereín”-ok szolgálnak (területük 391—1110 □ klmtr) ezek tagjai a nagyobb terület (15,692—40,000 □ kilométer) érdekeit szolgáló „Centrál Vereín”-oknak, melyek tehát nem egyebek, mint a „Kreis Vereín”-ok szövetkezetei. Ezek a „Centrál Vereín”-ok 3 évre választott tagokat (19-et összesen) küldenek a gazdasági egyleti ügy élén álló „Landes Oekonomie collegium”-ba, melybe a gazdasági ügyi minister is nevez ki tagokat (összesen 9-et).

A „Landes Oekonomie Collegium” e szerint a „Centrál Vereín”-ok egyesülete és a gaz-

dasági ügyi ministeriumnak szakügyekben tanácsadója.

Hazánk egyes vidékeinek, az erdélyi részeknek, a Dunán tulinak és Dunán innenieknek, a Tiszán tuliaknak és Tiszán innenieknek, gazdasági viszonyai szintolyan nagyon különbözök, mint Poroszország egyes provinciáinak Posennek, Pomernek, Westfáliának, Sziléziának stb. Felsőmagyarországban a gazdasági állapotok egészen mások, mint az alföldön; a Dunán innen másként fejlődtek a viszonyok s azért különböznek is azoktól, melyeket az alsó Tisza vidékén vagy fent Máramarosban találunk; sőt még a szomszédos királyhágón tuli (az erdélyi) és az aradmegyei vagy biharmegyei vidékeken is lényegesen eltérő viszonyokat találunk.

Ezen az alapon a hely-viszonyok érdek-képviselőitől szemponjtából volt szerencsém ajánlani, hogy mindenekelőtt járási bizottságok alakittassanak a megyei gazdasági egyesületek kebelében. Ezeknek a bizottságoknak lenne a feladatuk a megyei gazdasági egyesületekben, az egyes járások helyi érdekeit képviselni és oda hatni, hogy azok tekintetbe véssenek és kellően ápolttassanak.

Ezek tehát az alap-szervek lennének a gazdasági egyesületi organizmusban; s a megyei gazdasági egyesületeknek ezek után kellene az életnedvet felszíniök.

Magyarország egyes vidékein, a Dunán innen és Dunán tuli, a Tiszán innen és a Tiszán tuli, valamint az erdélyi részekben a gazdasági egyesületek egy, esetleg több szövetkezetté egyesülnének, a szerint, a mint azt a közlekedési és egyéb viszonyok magukkal hozzák. Ezek a szövetkezetek pedig, mint ezt már említém, egy országos szövetkezetben, mint központi szervben fognának kezdet az egész ország gazdasági ügyeinek elintézésére; mely központi szerv egy részről a földmivelési ministerium tanácsadó szaktestülete, másrésztől az egész ország gazdasági ügyeit képviselő lenne.

A magyarországi gazdasági egyesületek szövetkezeteinek központi szerve a *központi szövetkezet* állana ama circa 10 képviselőből, kiket az egyes gazdasági egyesületi szövetkezetek küldenének és azokból kiket a földmivelésügyi minister nevezne ki bizonyos számban, abban az esetben, ha ez a központi szövetkezet az illető ministerium tanácsadó testülete lenne. A kinevezett tagok száma körülbelül fele kellene, hogy legyen a szövetkezetek által küldött tagok száma összegének.

Az előadott módon igen czélszerű szervezetet nyerne a gazdasági egyesület úgy a nélkül, hogy az egyes egyesületek autonómiaja érintve, megbolygatva lenne; a központi szövetkezetben egy autonómiaival bíró szervet kapnánk, melyben hazánk valamennyi vidéke képviselve lévén, gazdasági érdekei szószólókkal bírnának és ha ez a testület a kinevezett tagokkal kiegészítettnek, egyuttal egy olyan testületet is bírnánk, mely a földmivelési minister szaktanácsadója lenne.

Egy szóval ezzel a központi szövetkezettel nemcsak egy autonómiával bíró képviselő-hez, hanem — a porosz „Landes Kulturrath“ mintájára — egy, az állam gazdasági ügyeinek intézésére tanácsadóként befolyást gyakoroló szervezethez is jutnánk. Ezekkel a szövetkezetekkel nemcsak eleje vétetnék a gazdasági egyesületi ügy decentralizációjának, hanem utja egyengettetének annak, hogy a különböző gazdasági érdekek tekintetbe vételével, a gazdasági egyesületi ügy racionális alapon centralizáltassék, az anatomia teljes megőrzésével.

Mielőtt az itteni szövetkezet organizációjáról szólanék, legyen szabad elmondanom, mely utakon-módokon gondolom a nem erdélyrészi gazdasági egyesületeket felszólítani arra, hogy hasonló szövetkezeteket alakítsanak. Elfogadtatván itt ama javaslatom, hogy gazdasági egyesületeink egy szövetkezetet alakítsanak, felkérendő lenne a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek elnöksége, hogy a nem erdélyrészi egyesületekhez körítatot intézzen, melyben kellő indokolással felszólíttatnának, hogy a gazdasági egyesületek országos szövetségét, a gazdasági egyesületek szövetkezetének központi szövetkezetére alakítsák át és hogy hassanak oda, miszerint az összes nem erdélyi gazdasági egyesületek egyelőre 4 szövetkezetté: a Dunán inneni és a Dunán tuli, a Tiszán inneni és a Tiszán tuli szövetkezetté egyesüljenek; az illető gazdasági egyesületeket továbbá nekünk is fel kellene kérni, szervezeti szabályzatunk melléklésével arra, hogy a mienkhez hasonló szövetkezeteket alakítsanak és csatlakozzanak ezekkel a Budapest székhellyel létesítendő központi szövetkezethez.

Ha a többi, nem erdélyrészi egyesületek eme felszólításainkat visszautasítanak, az erdélyrészi gazd. egyesületek létesítendő szövetkezte ennek dacára csatlakoznák, mint ilyen a szövetségbe lépett magyarországi gazdasági egyesületekhez és az országos értekezletre, a napirendre kitűzött kérdések fontossága szerint, 2—3 képviselőt küldene Budapestre. Ha pedig javaslatunk séltiben elfogadtatnák, az erdélyrészi gazdasági egyesületek szövetkezte, a központi szövetkezetbe annyi képviselőt küld, a hányat az ezután megállapítandó szabályzat előírni fog.

Gr. Schweinitz Gyula.

Állatbiztosítás.

I.

Midőn a gyakorlatba léptem, azon almába nekem is kellett harapnom, mely a közmondás szerint keserű. Nem tagadom, nekem is keserűnek tűnt fel, bár nagyon is szépnek, édesnek gondoltam, a mig meg nem izleltem. Na de ez mindazon pályákon megvan, a hol az ember az elméletből a praxisba lép át. Részemről nagyon keserűnek éreztem főleg akkor, midőn a humanizmus, az igazság érzete szólalt fel belsőmben, ez pedig akkor jelentkezett mindig, midőn állatot kelle kiirtanom. Kérdem olyankor magamat, vétke-e az, a ki a kárt szenved; nem-e egyenlő ezen csapás azzal, ha az illető tulajdonos háza leég önhibáján kívül? Nem kellene-e olyan embert segíteni, a kinek utolsó támasza, birtoka valamely állat és az is kiirtatik? Hány megrázó esettel találkozok az állatorvos. Vegyünk pl. egy szegény, becsületes öreg embert, kinek vagyona egy rossz gebe, mely takonykórban szenved s ennek folytán kiirtatni rendeltetik; a tulajdonos sirva könyörög, hogy a mezei munka idejére hagyják meg a lovat, őszkor maga irtja ki. Nem engedhet, bár az állatorvosnak szíve összeszorul a sirva könyörögő ember látásán. Mekem mindig ugynevezett rossz napom van, a midőn állatot kell kiirtanom. Szerettem volna módokat találni e baj orvoslására; gondoltam biztosító-társulatokra, de ezek már próbálkoztak rossz eredménnyel. Biztosító-társulatok e bajon azért nem segíthetnek még részben sem, mert általános nem terjed el a biztosítás, tehát megint csak a szegény nép szenved; másodsor ezen intézetek

nem is állhatnak fenn, mert kevés a biztosított állat, nagy a biztosítási díj és a kezelő személyzet díjazása szintén sokba kerül.

Ha az ember az állategészségügyi 1888. VII. t.-cz. és a végrehajtási rendeletet figyelmesen átolvasva utána gondol és főleg a gyakorlatban alkalmazza, szembeszökő az, hogy a tulajdonosok a bejelentési kötelezettségnek nem akarnak és nem is fognak eleget tenni. Mert nyilvánvaló, hogy a szegény ember, ha látja, miszerint lova taknyos, tudad rajta, avagy le-bunkózza, hogy legalább a bőrét használhassa. És lehet-e ezt oly nagyon rossz néven venni tőle?! A mellett, hogy megmarad lovának bőre, a költséges istálló-tisztítás- és fertőtlenítésért sem kellett utolsó fillérjeit odaadni. Elég szép volt tőle, hogy lovát, bár csak félelemből is, kiirtotta. Hisz nem szak- és nem is tanultabb ember.

Ez szegény ember volt, de nézzünk uradalmakat. Valamely lovon takonykór tünetei mutatkoznak. Kiirtatik, az istálló alaposan fertőtlenítettetik. A fertőzésre gyanus és a közvetlen a beteg mellett állott lovak rendszeresen használtatnak, a szerint, a milyen épen a szakértelem és a hatóságnak minderről nincs tudomása. Utóbbi eset nem oly nagy baj, mint előbbi, de történe-e ez, ha rendszeres és kötelező állatbiztosításunk volna? Állatbiztosítással a ragadós tudólobot jelenleg még ki lehetne irtani; ki tudja, néhány év múlva lehetséges lesz-e ez? Mindez arra a meggyőződésre juttatott engem, hogy az állatbiztosítást az államnak kötelessége kézbe venni, karöltve járva az állattulajdonosokkal. Hangoztatom, az államnak kötelessége ez, mert semmiféle áldozattal nem járna az állam részéről, mivel ezt az állattulajdonosok fedeznék. Hogy az állatbiztosítás okvetlen szükséges és több szempontból hasznos, azt egy állatorvos, egy állattenyésztő sem fogja tagadni. Foglalkozunk e kérdéssel tüzetesebben és pedig először az állatbiztosítás hasznával, azután végrehajtásával.

Az állatbiztosítás haszna.

I. Az állattenyésztés emelése. Az állatlétszám minősége javulna. A tulajdonosnak nem kellene félni, hogy ragadós betegség üt ki néhány 100 frt értékű lován; nagyon gyakran hallani azt, hogy az értékes állat nagyon veszélyes jószág, ha gyógyíthatatlan betegség üt ki valamely istállóban, annak tulajdonosa néhány évig munkálkodhatik, mig helyre állítja a kárt, azért inkább olesó lovat tart; nem hág magasra, hogy nagyobb ne essék. Kellene-e nagy eséstől félni az állatbiztosítás életében!? Ez a félelem, ez az ellenvetés nem volna, tehát még a legszegényebb állattartó is arra törekedne, hogy állatállományát minél inkább javítsa; állatvételek pedig anyagi helyzetéhez mérten egy-egy állatra sokkal többet áldozna, mint jelenleg teszi. Az az ellenvetés nem áll, hogy az állattulajdonosok könnyelműekké válnának a ragályos betegségekkel szemben, mert mégis kisebb-nagyobb kárral és kellemetlenséggel járna az. Tehát az állatbiztosítás által először az ország állatállománya gyorsabban javulna, másodsor egyik tulajdonos sem volna kitéve annak, hogy állattartás által nagyobb kárt szenvedhet, sőt valamely speczialiter állattenyésztéssel foglalkozó ember tönkre is mehet. És nem volna-e ez nagyszerű eredmény igen csekély áldozat árán, hiszen egy-egy nagy állatért legfeljebb 10—20 krt fizetne évente. Nem tarthatatlan-e a mostani helyzet már, midőn a gazda mindenét biztosíthatja, csak állatját nem? De még közvetett haszna is volna. Az állattulajdonosok, nem mondom a tenyésztők, jelenleg nem fordulnak az állatorvoshoz, mert ez ellenszenves alak, félnek tőle. Tudom, hogy ha a mirigykór mutatkozik egy 6—7 éves lovon, ahhoz vajmi ritkán fognak állatorvost hívni, mert attól félnek, hogy leszurattja. Másrészt meg azt mondják, hogy nem tud segíteni, hasznot hajtani, a hová kerül, irt állatokat, terhes zárokat alkalmaz, szóval irt. Állatbiztosításkor ezen ellenvetések olesnek. Igaz, hogy még többet fog

akkor irtani, de nagyobb kárt nem fog okozni, sőt hasznot, kellemességet, a tulajdonos örülni fog, hogy kár nélkül szabadul folyton gyengélkedő és piszkos állattól. Így megszoknák, hogy minden beteghez hívják az állatorvost, a ki minden betegségben még idejekorán segíthetne, az állattulajdonosnak sok hasznot hajtathatna. Jelenleg inkább kuruzslóhoz fordulnak, sokszor többet fizetve, mint a szakértőnek és még hozzá állatjuk is tönkre megy; mind hiába, csak állatorvos ne kerüljön a házba.

Hajnal József.

A talaj mélyítés.

„Nincs rossz talaj, csak rossz gazda“, tartja a közmondás. Ez azonban tényleg nem áll, mert van bizony rossz talaj is elég, nemcsak rossz gazda; hanem abszolút értelme ennek az, hogy a jó gazda a rossz talajt is meg tudja javítani, a mig a rossz gazda kezében a legjobb talaj is rosszá válhat.

Nekünk a folytonos okulás, haladás lévén a föladatunk, lássuk hát az előbbit és jöjjünk tisztába először azzal, hogy mi a jó talaj?

Jó talaj az, a mely mély termő rétegű, televény gazdag, szelid természetű és könnyen művelhető. Ilyen feltalaj legtöbbszörre jó altalajon is nyugszik. Termései, mondhatni, biztosak és csekély szakismeret mellett is jutalmazza a gazda fáradságát.

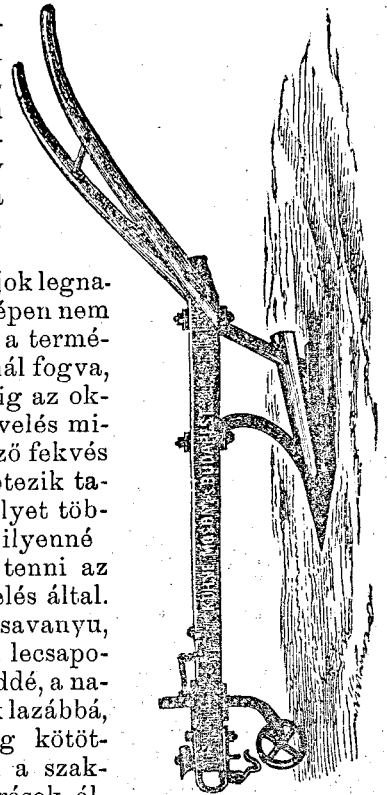
Jó is volna ám, ha minden talaj ilyen volna és soha rosszabbánem válna. Csak-hogy nem így van, mert a mezőgazdasági művelés alattlévő talajok legnagyobb része épen nem ilyen, részint a természet alkotásánál fogva, másrészt pedig az okszerű művelés miatt. De kedvező fekvés mellett alig létezik talajnem, a melyet többé-kevésbé ilyené nem lehetne tenni az okszerű művelés által.

A vizes, savanyu, hideg talajok lecsapolás által szeliddé, a nagyon kötöttek lazábbá, a lazák pedig kötöttebbé tehetők a szakértelmes eljárások által.

Ép így mélyebbé tehetők azok a talajok, a melyeknek termő rétege sekély és pedig könnyebben és egyszerűbb módon azok, a melyeknek altalaja a feltalajjal egynemű; nehezebben és komplikáltabb eljárással azok, a melyeknél az altalaj a feltalajtól különbözik és már alkotásánál fogva is ennél silányabb.

Első esetben elegendő, ha az őszi, vagy téli szántásnál évenként 4—5 centiméterrel mélyebben eresztjük az ekét, mert az így fölhozott friss talaj a tél folyamán teljesen elkészül és termőképessé válik, kivált ha még trágyát is kap.

Második esetben azonban, midőn t. i. az altalaj a feltalajjal nem egynemű, sőt talán az egészen vad, nyers is; akkor már nagy elővigyázattal kell lenniük a mélyítésnél, hogy azt a termékeny felső talejréteggel össze ne keverjük, mert így ennek a termékenységet elronthatnók, vagy legalább csökkentenők egy időre. Ez esetben úgy járunk el, hogy a rondes szántó ekénket, szintén össze, a megszokott mélységre járattjuk és egy — ugyanazon nyomban utána jövő ugynevezett *altalaj-ekével* a vad földet csupán felszaggatjuk, meglazítjuk olyan mélyen, a mint

37. ábra. Kühne E. hoheneimi altalaj-ekéje.

A mesterséges trágyát is meg akarván ismertetni és lehetőleg megkedveltetni, kiosztottunk 100 mmáza gipszet szintén ingyen; de azon évben, melyben a kiosztás történt, nagy szárazság lévén, a kísérlet nem sikerült mindenütt kellőleg s így ez irányu kezdeményezésünk még ez ideig legkevesebb követőkre talált.

És most térjünk át állattenyésztésünkre, mert kétségkívül ez képezi legfőbb jövedelmi forrásunkat és lássuk mit tettünk ennek emelésére!

Egyesületünk megalakulása után mindjárt kezdetben legfőbb figyelmünket állattenyésztésünk fejlesztésére irányoztuk. E végre tenyészállatkiállításokat rendeztünk, hogy versenyt támaszunk tenyészanyagunk fejlesztése és javítása iránt. A kiállításokat megyénk különböző pontjain rendeztük, hogy megyénk egész gazdaközségének könnyebben hozzáférhetőkké tegyük. Így az első kiállítást Sz.-Udvarhely, a másodikat Sz.-Keresztur városában és a harmadikat H.-Oklánd községében tartottuk. A három kiállításon csupán díjakra 865 frtot fordítottunk, hogy a díjak kedvet támasszanak versenyre. De sajnos, mindezen törekvésünket nem koronázta a várt siker. Gazdaközségünket nem tudtuk felrázni közönyéből. Kiállításaink nem részesültek gazdatársaink részéről kellő támogatásban; nem ébredt azok iránt kellő érdeklődés. S így be kellett látnunk, hogy ezen az uton czélt nem érünk.

De azért nem hagytunk fel az eszmével, csak más utat választottunk czélunk elérésére. Kibéreltünk ugyanis egy 530 katasztrális hold területi havasi erdős legelőt s azt egyesületünk tagjainak rendelkezésére bocsátottuk, hogy azon az általunk kiválogatott, jóminőségű 1—3 éves üszöket egyesületünk felügyelete és pásztoroltatása mellett 2 frt 50 krnyi csekély díj mellett elkülönítve legeltethessék. Ezzel alapját vetettük egy szüzgulyának, hogy ez által kezdjük meg tehénállományunk javítását. Mert tenyészanyagunk elég jó és keresett is, csak fejlesztenünk kell; s épen a képezi törekvésünk egyik főczélját.

A szüzgulya folyó évvel fennállásának 4-ik évét töltötte be s egyesületünk annak fentartására évenként 450—500 frtot áldozott 150—200 frt bevétellel szemben. És mégis gazdaközségünk máig sem karolta úgy fel, mint méltán várhattuk volna. Pedig gazdatársaink saját érdekükben a tenyészanyag fejlesztésére minél nagyobb súlyt kellene helyezniök, mert különben megélhetésök hova-tovább mind inkább problémátikussá válik. Épen azért reméljük, hogy a mutatkozó közönyt rövid idő alatt nagyobb érdeklődés fogja felváltani.

Az erdélyi gazdasági egyesület állattenyésztési és kiállítási szakosztálya december 4-én ülést tartott elnöke gróf Bánffy György úr elnöklete alatt; minthogy azonban lapunk már zárva lévén, ennek lefolyását csak jövő számunkban közölhetjük.

Irodalom.

Stein János régi jóhírű „Erdélyi Képes Naptára” 33-ik évfolyamának példányát vettük. E naptár, mely nagy elterjedtségnek és kedveltségnek örvend hazarészünkben, most is ügyesen és tapintatosan van összeállítva s tartalmában úgy a hasznost és tanulságosat, mint a mulattatót fel lehet találni. Legfőbb érdeme azonban az, hogy az erdélyreszi országos vásárok napjainak hibátlan közlésére igyekszik s ez által a gazdaközségnek jó szolgálatot tesz. Ajánljuk olvasóinknak.

Vegyes közlemények.

— **Személyi hír.** Gróf Bethlen András földművelési miniszter úr ö Nagyméltósága 200 frttal az erdélyi gazdasági egyesület alapító tagja lett s alapítványát nyomban be is fizette. Élénk tanúsága ez is annak a széles körű érdeklődésnek, mellyel ö Nagyméltósága hazarészünk gazdasági ügyei iránt viseltetik s annak a törekvésnek, mellyel ezeket minden irányban sikerre juttatni kívánja. Az erdélyi gazdasági egyesület büszke volt arra eddig is, hogy hazarészünk szülötte tölti be bölcs kormányzattal a földművelési miniszteri széket, most pedig annál nagyobb öröme, hogy ö Nagyméltóságát tagjai között is tisztelheti.

— **Őszi vetések állása; gazdasági munkálatok Erdélyben.** Nov. 14—27. Az őszi vetések országreszünkben meglehetősen gyengén állanak; zöld vetés még kevés van, bár a helyenkint beállott esőzés folytán csiráznak és kelnek, sok helyen ugyan foltosan és ritkán. A koraiak sok helyen megromlottak, remélhető azonban, hogy kedvező időjárás esetén kifejlődnek. Az őszi szántás-vetés legnagyobb részben véget ért, bár a vetés folyamatát a hosszasan tartott szárazság akadályozta. Tavasz alá a szántás már szintén befejezéshez közelg. A szőlők nagy részét betakarták. A trágyázást is maholnap bevégezik.

— **Az erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási szakosztályának az egyesületi irodában levő nyilvántartási könyvébe a következő eladó állatok vannak bejelentve:**

4 darab herélt hámos ló.
500 darab orbáncz ellen oltott malacz.
1 darab mezősegi tenyészbika 1½ éves.
1 darab 6 éves, 178 cm. magas, herélt barnapej hámos ló.
1 darab erdélyi magyar fajta bika, 3 éves 1 hónapos, nagy testű.
124 darab 1½ éves erdélyi magyar tinó.
Bővebb felvilágosítást ad az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala Kolozsvárt (belkőzépütcza 11. sz.)

— **A brassó-haromszéki helyi érdekű vasut sepsi szentgyörgy-kézdivásárhelyi vonala az összes forgalomra berendezett Réty-Eresztevény, Nagy-Borosnyó, Barátos, Kovászna, Imecsfalva és Kézdi-Vásárhely állomásokkal, továbbá a személy- és podgyászforgalomra berendezett Zabola-Páva megállóhelylyel folyó évi november hó 30-án a közforgalomnak átadatott.**

— **A szövetekezeti ügy Németországban.** A németországi kereseti és gazdasági szövetezetek legutóbb megtartott 32-ik gyűlésén felolvasott jelentés élénk világot vet a németországi szövetekezeti ügy fejlődésére. Németországban 7608 szövetekezet van, és pedig 3910 hitel- és előlegezési szövetekezet, 2664 különböző ipari (nyers anyagraktári és produktív) szövetekezet, 984 fogyasztási szövetekezet és 50 építő-szövetekezet; az előző évben 6777 szövetekezete volt Németországnak, számuk tehát tavaly 1330-al szaporodott. A 3910 hitelszövetekezet közül csak 146-nak van korlátolt felelőssége, 18-nak korlátlan pótkötelezettsége, a többinek pedig korlátlan felelőssége van. A 2664 különböző ipari szövetekezet közül 203 korlátolt felelősségű, 17 korlátlan pótkötelezettségű, a 984 fogyasztási szövetekezet közül 265 illetőleg négy nevezett kötelezettségű, az 50 építőszövetekezet közül pedig 24 korlátolt felelősségű. A német általános szövetekezeti kötelekhez 1422 szövetekezet tartozik és pedig 1046 hitel- és előlegezési, 301 fogyasztási, 50 másnemű szövetekezet és 25 részvény- és kommandit-társaság tartozik. A kötelek 32 kisebb kötelekre oszlik fel. A német általános mezőgazdasági kötelekhez 1155 szövetekezet csatlakozott, mely 20 kisebb kötelekből áll. A jelentéshez azonban csak 1072 hitelszövetekezet, 263 fogyasztási szövetekezet, 11 nyersanyagszövetekezet, 2 raktárszö-

vetkezet, 2 építő és 14 produktív szövetekezet szolgáltatva be vagyoni állapotára vonatkozó adatait. Az említett 1072 hitelszövetekezetnek összesen 518.003 tagja van, a kiknek a mult évben 1647 millió kölesönt adott. A tagok üzleti vagyona 117 millió márkára rug, a tartalékalap összeg 28½ millióra, a szövetekezetnél elhelyezett idegen pénz 454 millió márkára. A 263 fogyasztási szövetekezetnek 215-420 tagja és 4½ millió márkára üzleti vagyona van. Az egyesületek tartaléktökeje 2½ millió márkára rug, üzleti forgalmuk pedig 1890-ben 57 millió márkára rugott. Néhány szövetekezet az év folyamán felszámolt. Nagyobb vesztesége egy szövetekezetnek sem volt.

— **A hamu trágyaértéke különbözik a szerint, amint az különféle anyagok elégetése utján származott.** Legértékesebb a ki nem lugozott fahamu, melyben a nagymennyiségű szén-savas méssen kívül van 6—10% káli. 2—5% foszforsav. Értékesebb trágya-anyagot ad a lombfa a tülevölünél, a galyfa értékesebbet a a törzsfánál. A kilugozott hamuban természetesen csak a vízben oldhatlan ásványi anyagok vannak meg, e miatt az ilyen szegényebb trágya-anyagot is képez, bár még így is használható, mert benne maradt a foszforsav meg a kálból is valami. — A barna köszén és a fekete köszén hamuja trágyázásra kevésbé jó, mint a fahamu; van ugyan bennük szén-savas méssz, gypsz és magnézia, de a kálból és foszforsavból nagyon kevés, minek következtében a növények számára csekély tápláló anyagot képesek nyújtani. Trágyázásra közvetlenül csak a kilugozatlan fahamu használható, de ezt is jobb használat előtt porhanyó földdel összeelegyíteni; czélszerű a hamut a komposzt készítésnél a rakásba keverni, így a hosszabb állás folytán s földdel bőven keverve, mind jobban elvesziti azokat a káros tulajdonságait, melyek a friss hamunak a benne levő viztartalom nélküli, tehát az égetett mésszhez hasonló mésszök, vagy pl. az u. n. szappanfőzési hamunál a chlór — kölesönöznek. A köszén hamuja, mint fentebb említve volt, nem visz sok tápanyagot a talajba s e miatt trágyaszerű inkább ott előnyös a használata, hol a tömött, hideg talajt porhanyítani és felmelegíteni akarjuk. Erre a czélra a köszén hamuja igen alkalmas. Komposzt rakásba elegyítve, a köszénhamu azal a jó hatással van a komposzt előállítására, hogy a növényi korhadékból a korhadás folyamata alatt fejlődő s abból elillanó anyagokat magába szivja, megköti s tápláló anyagul megtartja.

— **Téli körtét és almát keres egy lipcei czég és e végett az erdélyi gazdasági egyesület titkárságához fordult.** Körtéből 2—3 postacsomagot, almából egy postakosárral kér beküldeni mustrának. A gyümölcsnek szépnek, nagynak, épnek és finomnak kell lenni. Szabályszerű postacsomag, mint mintaküldemény, a mely a tartánnal, a mi leghelyesebb, ha kosár, 4¾ kilónál nem kevesebb és az 5 kilót meg nem haladja. Az illető czime: *Ernst Kiessig Nachf. Hoflieferant, Leipzig, Hainstrasse 6.* A kinek még eladó körtéje és almája van, saját érdekében cselekszik, ha a nevezett czégnek mintákat küld, pontosan és olvashatóan megírva természetesen: nevét, lakhelyét, utolsó postáját és vasút-állomását.

Ugyanitt közölni kívánjuk, hogy a *varsói cs. és kir. osztrák-magyar főconsulatusunk* hozzánk érkezett nyilatkozatával kijelentette, hogy minden módon kész a friss gyümölcs kivitelét a magyar korona területéről támogatni és előmozdítani, ha az érdekelt fél kérésével közvetlenül hozzá fordul. — *Az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala.*

— **Igen öreg borok javítása csak úgy érhető el, ha fiatal, magas szesztartalommal bíró borral házasítjuk össze őket.** Összeöntésre természetesen csak teljesen jó, azaz olyan borokat használjunk, melyek leveson meg nem zavarodnak, mert különben a pinczekezelést előről

E rovaton csupán termelők és állást adók vagy keresők hirdetései közöltek. de csak az esetben, ha a hirdetésért járó illeték előre beküldetik. Kisebb összeg postabélyegeken is beküldhető.

OLCSÓ KIS HIRDETÉSEK.

Csak azon levelekre adatik válasz, melyekhez az erre szükséges postabélyeg vagy levelező-lap mellékeltek.

Minden szó egyszeri közlése 1 kr; vastag betűkkel szedve 2 kr. Ha a hirdető fél címe is közölve lesz, a hirdetési díjon kívül minden megjelenésnél még 30 kr. bélyegilleték jár.

Alkalmazást keres.

Alkalmazást keres egy, a kolozsmonostori gazdasági tanintézetet jó sikerrel végzett, több évi

gyakorlattal bíró, székely származású, nőtlen gazdász, ki önállóan is működött. Címe a kiadóhivatalban B. A. jegy alatt megtudható.

Eladás és vétel

Kerestetik egy 500—600 holdas földbirtok haszonbérletre. Ajánlatok N. jegy alatt a kiadóhivatalba intézendők.

Hely hiánya miatt eladó fajbaromfi. k. ty.
1—1 sárga Cochín-China, idei, ki-váló szép . . . . . 35 frt
1—2 fekete Langshan, m. évi, tol-las lábu . . . . . 25 frt.

1—1 kendermagos Plymouth-Rock, idei . . . . . 12 frt
Együttes megvételnél összesen 65 frt.
Czím a kiadóhivatalban.

A KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR-RÉSZVÉNY-TÁRSULAT BANK- és VÁLTÓ-ÜZLETE

Kolozsvárt a

főtéren levő üzletében

a bankszakmába vágó következő főbb üzletágakat folytatja:
Vesz és elad állam- és más értékpapírokat, zálogleveleket, arany-, ezüst- és papír-pénzemeteket;
közvetít a budapesti és bécsi tőzsdén jegyzett mindennemű értéket idegen számlára;
előlegző értékekre és tőzsdén jegyzett papírokra (kézi zálogra, Lombard-üzlet);
leszámitol sorsjegynyeményeket, kisorsolt zálogleveleket és más értékeket;
bevált lejárt szelvényeket és beszerzi az értékpapírok új szelvényeit; teljesít fizetéseket a bel- és külföldi piacokon;
fogatosít behajtási megbízásokat.
Keresettebb értékek készletben tartanak. A magyar földhitelintézet és a nagyszabeni általános takarékpénztár kisorsolt záloglevelei és záloglevél-kamatszelvei minden levonás nélkül fizetnek ki. 77 (4—15.)

„LÖVYTUS“ FAVIASZ.

A hazai kertészetekben ma már kizárólag csak is ezt használják gyümölcsfák, rózsatövek nemesítésére, beteg fák gyógyítására. Napon nem olvad, hidegnek, esőnek ellentáll, bogarak nem bántják, a fát teljesen fedi, levegő nem hatol át rajta. Kapható (9.) (49—52.)

az „I. erdélyi szab. vegyészeti gyárban“ és Tauffer Ferencz utódánál Kolozsvárt.

500 grammos doboz ára frt 1-30
300 „ „ „ „ —85
150 „ „ „ „ —45

Elismerő levelek küldettek több hazai és ausztriai gazd. akadémiák és szőlészeti iskolák, magánkertészeti és faiskolák által. Kíttüntetve lett a bécsi, gráci, kolozsvári kiállításon dícsérő-oklevéllel, a lütti kiállításon arany-éremmel. Aradon kiállítási éremmel.

ÚJ BANK- ÉS PÉNZVÁLTÓ-ÜZLET KOLOZSVÁRT.

Van szerencsém a t. cz. közönség becses tudomására hozni, hogy Kolozsvárt, főter 13. sz. a (br. Wesselényi-ház)

FOLLY VICTOR

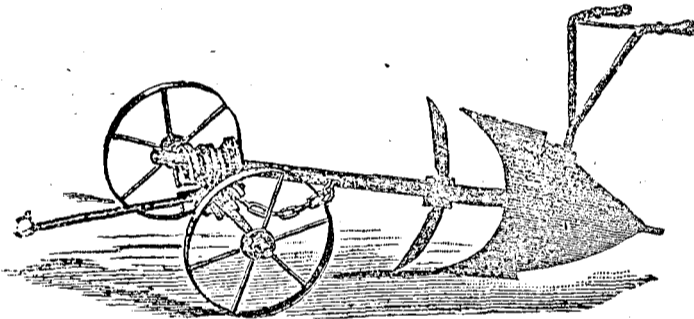
váltótörvényszékiileg bejegyzett cég alatt

bank- és pénzváltó-üzletet nyitottam a következő üzletkörökkel:

- Értékpapírok, arany és ezüst pénzemetek és külföldi bankjegyek vétele és eladása.
- Kisorsolt értékpapírok és mindennemű kamatszelvek beváltása.
- Nyeremények leszámítolása és értékpapíroknak új szelvényekkel való ellátása.
- Utaltványok kiállítása a külföldre bármely értékben. — Igérvények elárúsítása.
- Midőn vállalatomat a t. cz. közönség szives figyelmébe ajánlani bátorodom, egyszersmint kijelentem, hogy e téren való hosszúságú működésem, továbbá úgy a kolozsvári, mint a felső pénzügyekkel fenntartott széles körű és előnyös összeköttetésem azon kellemes helyzetbe hoznak, hogy t. megbízóimnak mindenkor a legnagyobb előnyöket biztosíthatom.
- Értékpapírok és sorsjegyek kisorsolási utánnézését díjmentesen eszközölöm és készséggel szolgálom minden a banküzlet körébe vágó felvilágosítással

2. (49—52.)

Kiváló tisztelettel FOLLY VICTOR.

Simonffy István egyes váltó vagy hegyi ekéje.

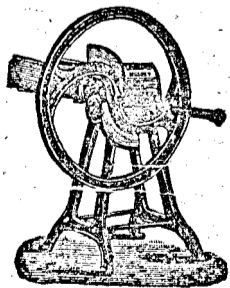
(7) SIMONFFY ISTVÁN (49 - 52.)

gazdasági gépgyára, vas- és fémöntődéje Kolozsvárt, kultordautca 48. szám.

Elvállal kijavításra mindennemű gépeket. Elfogad megrendeléseket gőzgépek, gőzszivattyúk, szúrógépek, malomszerkezetek, kút és vízvezetékek elkészítésére.

Készletet tart saját gyártmányából, nevezetesen egyes, kettős és három borozás ekék és taligák új szerkezetű váltó- vagy hegyi ekék és boronákból, továbbá kézi és járgányos cséplőgépek, szelelő rosták, kukorica-morzsolók, szőlő-zuzók, borsajtók és több más gépekből, melyeket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánl.

Készítményei jóságáért és használhatóságáért felelősséget vállal. Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Az összes idei kiállításokon, u. m. Nagy-Szombat, Komárom, Temesvár, Zágráb és Vácott legelső és legmagasabb kitüntetés: Nagy díszokmány!

GYÁR:
Mostonban.
(Alakult 1856.)

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára.

FŐRAKTÁR:
Budapest.
VI., Váci-körut 21.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a bekövetkező őszi idényre, legújabb szerkezetű szecska- és répavágóit, úgy kézi, mint erőhajtásra. Répa- és burgonya-mosóit, darálókat, „kis óriás“ csutkás tengeri darálót, tengeri morzsolókat. A legnépszerűbb Hungaria-Drill, „Balance-Drill“ hegyi sorvetőgépeit, szóróvetőket, ekéket, Laacke-féle boronákat úgy szántóföldre, mint rétekre, ugyisinte mindennemű gazdasági gépeket és eszközöket.

61. (23—26.)

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.